

Halsnæs
Kommune

Naturindsatsen i Halsnæs 2012–2015

Redelighed
Helhed
Mulighed

Lokalitetsnavne

Følgende navngivne lokaliteter omtales i nærværende rapport:

1: Dragebjerg	11: Rundebakke
2: Grævlingehøj	12: Store Karlsminde
3: Hald Strand	13: Trehøje
4: Holteskov	14: Ullerup
5: Kappelhøj	15: Spodsbjerg
6: Bakkestien	16: Melby Høje
7: Klintholm	17: Skansen
8: Lynæs	18: Store Havelse
9: Birkebakkerne	19: Lyngby Å
10: Rakenhøj	20: Hesselø

Indholdsfortegnelse

6	Naturpleje (fredninger, Natura 2000-arealer mv.)
12	Naturgenopretning
15	Pleje af fortidsminder
16	Registrering af beskyttet natur
18	Overvågning af særlige arter
20	Bekæmpelse af invasive arter
22	Publikums-faciliteter
24	Naturformidling

Fotos: Jakob Lausen. Akvareller: Jimmy Lassen

Roskilde Fjord
– set fra Grævlingehøj

Naturindsats i Halsnæs Kommune

Formålet med denne rapport er at bringe en indbydende, overskuelig og letlæselig status over Halsnæs Kommunes arbejde med naturforvaltning i perioden 2012-2013.

Udover dette tilbageblik vil man også i hvert enkelt af rapportens 8 afsnit kunne få et indblik i et udvalg af ønsker og forventninger til de næste 2 års naturforvaltningstiltag. Halsnæs Kommune ønsker at igangsætte.

Rapporten afløser den tidligere statusrapport "Naturforvaltning 2010-2013".

Siden 2007 har det været kommunernes opgave at varetage og håndhæve størstedelen af naturbeskyttelseslovens myndighedsopgaver. Det indebærer bl.a. løbende tilsyn med de beskyttede naturområder (§3-beskyttelsen), diverse naturforvaltningsopgaver samt Natura 2000-arbejdet indenfor de kommunalt- og privatejede arealer.

En stor del af naturplejeindsatsen i Halsnæs Kommune prioriteres efter følgende rettesnor:

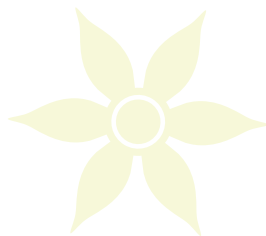
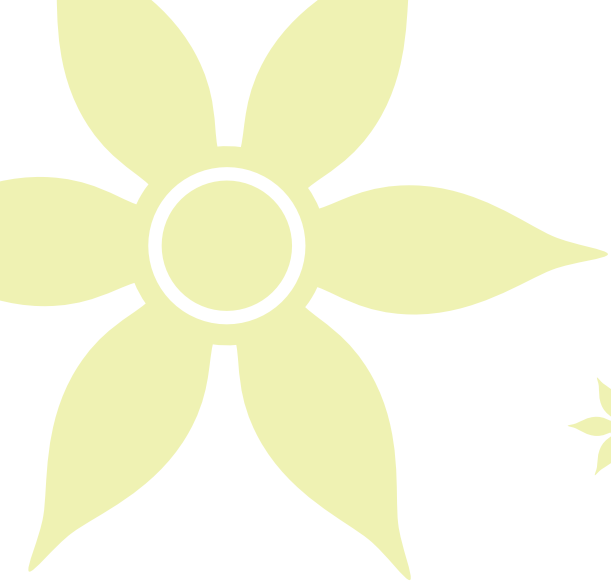
- få overblik over værdierne
- beskyt det intakte
- reducerer skadelige påvirkninger
- genopret

Rettesnoren er uddybet og konkretiseret i publikationen "Plejestrategi for særlig natur i Halsnæs Kommune".

Rapporten fastlår principperne for og prioriteringen bag hovedparten af kommunens naturplejeindsats. Strategien kan ses på Halsnæs Kommunes hjemmeside, www.halsnaes.dk.

Udover det konkrete naturbeskyttelsesarbejde, arbejder Halsnæs Kommune med andre områder, der også falder ind under begrebet "naturforvaltning". Disse områder (jvf. indholdsfortegnelsen) vil i rapporten blive gennemgået enkeltvis, med henblik på at redegøre for hvilke tiltag, der er gjort indenfor området i perioden 2012-2013 samt hvilke tiltag, der søges gennemført i perioden 2014-2015.

Naturpleje af fredede arealer, Natura 2000-arealer samt arealer beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3

Halsnæs Kommune er plejemyndighed på privatejede fredede arealer, på de såkaldte §3-arealer samt på kommunens egne naturarealer. At være "plejemyndighed" betyder, at kommunen har hjemlen til, indenfor de nævnte områder, at afgøre hvorvidt et givent indgreb kan eller bør gennemføres, for at forbedre eller sikre en ønsket naturtilstand.

Fredninger

Cirka 900 ha er fredet i Halsnæs Kommune, hvor især Strø Bjerge, Kappelhøj v. Frederiksværk og Melby Overdrev udgør de største enkeltområder. For mange af områderne er der i tillæg til fredningen udarbejdet konkrete plejeplaner.

§3-beskyttet natur

I Halsnæs Kommune er ca. 750 ha udpeget som særligt natur, som på grund af især plantelivet, er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3 mod ændringer.

Natura 2000

Hovedparten af de særligt værdifulde naturarealer i Halsnæs (og i resten af Europa) er yderligere søgt beskyttet via den europæiske Natura 2000 områdeudpegning. Indenfor Natura 2000-udpegningen indgår dog også andre typer af arealer end de beskyttede §3-arealer, som f.eks. områder på havet, skove, omdriftsarealer, "naturgrunde" i sommerhusområder og lignende.

Halsnæs Kommune har i samarbejde med andre nabokommuner og staten i løbet af 2012 udarbejdet og godkendt handleplaner for kommunens 5 Natura 2000-områder. Disse handleplaner skal søges udmøntet i perioden 2012-2015.

Hvorfor naturpleje?

For blot 50-70 år siden var det danske areal med overdrev, heder og enge 4 gange så stort, som det er i dag. I Halsnæs Kommune var de dominerende naturarealer overdrev og eng grundet Halsnæs' meget store andel af kystlinje og søbred. Disse lysåbne naturtyper var overvejende et kulturprodukt, dvs. de var skabt og opretholdt af menneskets påvirkning. Påvirkningen bestod primært af landbrugsdrift, men også i høj grad af kystdynamiske processer.

På græsningseget landbrugsjord afgræssede kreaturer arealerne, og bonden fældede/ryddede årligt træ- og buskopvækst. Herved fremmede han områdets græsningspotentiale og skaffede brændsel til opvarmning, tagrør til tækning mv. Vandhullerne blev jævnlige oprenset for at skaffe rent drikkevand til kreaturer. Tilgroningen blev også hér forhindret, da tørv og tagrør indgik i landbrugshusholdningen.

Skræntarealer ved kysten eroderedes jævnlige af havets uhindrede påvirkning og blev herved holdt fri for træer og buske. Endelig var store dele af nordkysten lyngoverdrev med udpint og sandflugts-påvirket hede-områder.

I dag er alle disse påvirkninger ophørt eller på afgørende vis ændret, hvorfor de fleste af overdrevene og engene i Halsnæs Kommune er forsvundet. Hovedårsagerne er dels konvertering af landbrugs- og overdrevsarealer til sommerhusområder, dels at landbrugsstrukturen har ændret sig væsentligt de seneste 50-70 år.

Vandløb er blevet uddybet og nogle steder suppleret med pumpelag. Endelig bliver havets påvirkning og naturlige "pleje" af skrænter og klinger i dag effektivt forhindret ved hjælp af stenhøfder/diger mv. i forbindelse med kystsikring.

De rester af lysåben "Halsnæsk" natur, som endnu ikke er forsvundet, kan kun bibeholdes ved, at man fastholder eller søger at genskabe/efterligne tidligere tiders påvirkninger af arealet.

Naturplejen i Halsnæs Kommune sigter også mere "formelt" på at opfylde formålet med Natura 2000-handleplanerne eller med de bestemmelser visse arealfredninger fastlægger.

Endelig hjælper plejen med at sikre og bevare særligt værdifulde §3-arealer eller dyre- og plantearter, som er i fare for at forsvinde fra Danmark.

Naturplejetiltag 2012-2013

Bakkestien

Fredet areal, kystnært overdrev. Her findes en sjælden overdrevsflora og også en bestand af markfirben. Her foretages høslæt årligt på ca. 1 ha.

Birkebakkerne

Kystnært Natura 2000-overdrev. Bestand af grenet edderkopurt og markfirben. På skrænterne i øvrigt meget sjælden flora. Rydning af kratskov.

Dragebjerg

Fredet areal, fortidsminder, vandhuller og overdrev. Her findes markfirben, stor vandsalamander og en sjælden flora.

Her er foretaget høslæt på ca. 1 ha samt slået genvækst af slåen og gyvel.

Her blev tillige opsat en 10 meter høj pæl med fiskeørne-rede. Fiskeørnen er en såkaldt udpegningsart i Natura 2000-planen for Arresø. Der er gode chancer for at arten slår sig ned her ved Arresøs bredzone, da lokaliteten er meget uforstyrret samt at området jævnlige bliver besøgt af trækende fiskeørn. Yderligere kan redepælen opleves fra offentlig sti.

Grævlingehøj

Fredet areal. Kystnært Natura 2000-overdrev. Levested for bestand af grenet edderkopurt og markfirben.

Rydning af yderligere 5000 m² selvgroet kratskov, slåning af genvækst af fuglekirsebær, bekæmpet rynket rose samt græsningsaftale. Her har kommunen i samarbejde med en grundejerforening desuden udarbejdet detaljeret plejeplan for foreningens botanisk værdifulde Natura 2000-fællesarealer.

Hald Strand

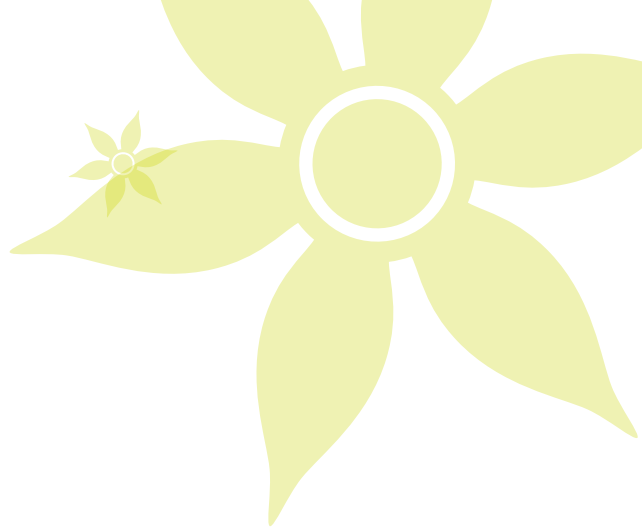
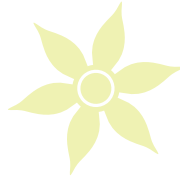
Fredet kommunalt-ejet areal.

Her som det eneste sted i Danmark vokser den fredede røllike-gyvelkvæler. Kommunen foretager høslæt på 2,5 ha, samtidig med at bestande af rynket rose manuelt bekæmpes af en gruppe frivillige botanikere.

Hvordan naturpleje?

Naturpleje består typisk i at:

- Indhegne og etablere afgræsning. Metoden er den mest "naturlige" pleje og fremmer en stor variation af plante- og dyreliv
- Rydde uønsket forekomst af træer, buske og "fremmede" plantearter. Oftest såkaldt 1. gangs indgreb. Metoden bør følges op af efterfølgende pleje med græsning eller høslæt
- Foretage høslæt. Fjerner man ikke det afslåede materiale, vil de mange forskellige arter af små lyskrævende urter blive skygget bort, og nedbrydningen af materialet vil gøde arealet yderligere. Begge følger-virkninger fremmer væksten af hurtigt voksende, næringskrævende arter. Arter, som i forvejen er uhyre almindelige i Danmark
- Oprensning og skabe lystilgang til vandhuller.

Holteskov

Særlig naturareal, gl. "bondeskov" med stævningsdrift. Stor orkidéforekomst af tyndakset gøgeurt. Slåning af poppelrodskud samt vilde hindbær i underskov.

Kastanie Allé v. Bakkestien

Fredet kommunalt ejet overdrevsareal. Maskinhøslæt på 0,5 ha samt årlig leslåning i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening.

Klintholm

Kystnært Natura 2000-overdrev med grenet edderkopurt og markfirben. Slåning af 800 m² genvækst af krat og særlig indsats mod brombærgenvækst.

Lyngbakker ved Storbjerg

Her blev der i 2012 foretaget omfattende udsigtsrydninger samt i 2013 opsat et helt nyt hegn. Rynket rose er søgt bekæmpet på udvalgte arealer.

Lynæs

Fredet kommunalt-ejet strandfælled. Meget fin strandoverdrevsflora. Udarbejdelse og vedtagelse af plejeplan. Høslæt ca. 2 ha, bekæmpelse af poppelrodskud og rynket rose.

Rakenhøj

Fredet kommunalt ejet overdrevsareal. Årlig leslåning på 0,5 ha i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening.

Rundebakke

Kystnært Natura 2000-overdrev. Vandhul. Her vokser grenet edderkopurt sammen med mange andre meget sjældne plantearter, og her lever markfirben og grøn mosaikguldsmed. Slåning af genvækst af slåen og gyvel. Udarbejdet græsningsaftale.

Ravnsbakke

Fint eng-/overdrevsområde med klarvandede vandhuller som er levested for stor vandsalamander og løgfrø. Her er i perioden ryddet pilekrat og oprenset 2 vandhuller samt opsat redeplatform til havørn. Dele af engene er udpeget Natura 2000-areal.

Store Karlsminde

Fredet kommunalt-ejet strandfælled og privatejede skrænter. Her findes den sjældne danske fugleedderkop, store bestande af markfirben og sjældnen varmekrævende flora. Høslæt ca. 0,2 ha. Rydning af krat på skrænt til gavn for markfirben.

Trehøje

Området indeholder Natura 2000-eng og overdrev samt 3 vandhuller.

Her er fundet en meget stor orkidéforekomst samtidig med at vandhullerne huser såvel løgfrø som stor vandsalamander.

Slåning af genvækst af 3000 m² rød-el i kær.

Opsat nyt hegn.

Tømmerup

Oprensat og udvidet vandhul med stor vandsalamander.

Ullerup

1 vandhul på kommunalt ejet areal samt 1 på privatejet. Drænbrønd ved vandhul blev etableret, da vandhullet holdt for lidt vand. Herudover oprenset et privat vandhul tæt ved. Området er et af de eneste områder i kommunen med nyligt påvist bestand af sjældne padder og salamandre.

Naturpleje 2014-2015

Plejeplaner

Der påbegyndes udarbejdelse af plejeplan indenfor "Høje Lindbjerg".

I 2014 påbegyndes udmøntningen af "Plejeplan for Kappelhøjken".

Vedligeholdende rydning af krat

I perioden 2014-2015 vil plejeniveauet opretholdes ved årlig slåning af krat på overdrev, enge og lyngarealer ved Arenakke Bakker, Rundebakke, Trehøj, Birkebakkerne, Klintholm, Rakenhøj, på dele af Bakkestien, ved Lyngbakkerne i Hundested samt ved Havelse Strand.

Nyhegning

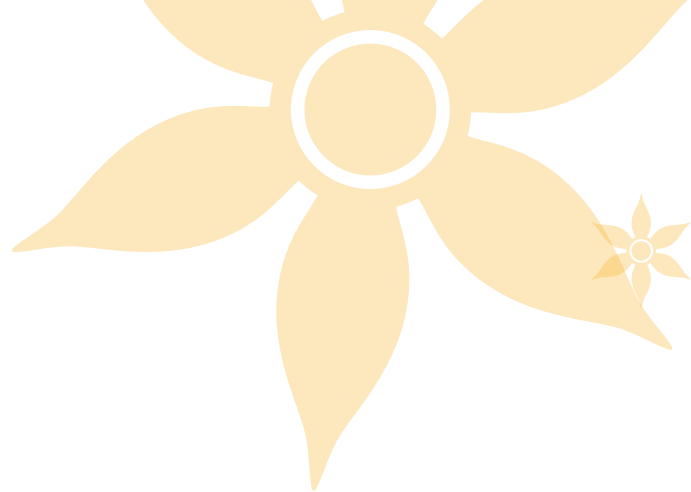
Som følge af kommunens Natura 2000-handplaner, vil der blive reserveret midler til enkelte nye hegninger og vedligeholdelse af eksisterende hegninger, særligt ved de kystnære arealer ved Roskilde Fjord, men evt. også yderligere ved Arresø.

Høslæt

Kommunen har siden 2010 foretaget årligt "gammeldags" høslæt; dvs. med fjernelse af det afslåede materiale på særligt naturrige kommunale arealer ved Lynæs, Hald, Rakenhøj, dele af Bakkestien og ved Maglehøj. Disse arealer vil fortsat plejes ved høslæt.

Græsning sikrer udsigt
ved Hanehoved-fredning

Naturgenopretning

Naturgenopretning er genskabelse eller nyskabelse af naturområder. Der er ofte tale om relativt store projekter med mange lodsejere. Denne type projekter kræver derfor meget forberedelse, før et projekt kan besluttes og igangsættes. Typisk vil det blive gennemført med andre myndigheder såsom nabokommuner eller Naturstyrelsen.

Der er også tale om naturgenopretning, når man graver et nyt vandhul, ophører med at omlægge/dyrke agerjord eller rydder gamle enge og overdrev for skov.

Naturgenopretning 2012-2013

Nyetablerede vandhuller

Der er i perioden blevet etableret 2 nye vandhuller. 1 ved Ullerup samt 1 på det fredede areal ved Gråstenvej. Begge vandhuller vil fremme den lokale bestand af stor vandsalamander og løgfrø, begge arter er opført på habitatdirektivets Bilag IV, som derfor kræver beskyttelse af myndighederne. Vandhullet ved Ullerup blev medfinansieret af EU.

Ubberup

På et ca 2 ha. stort tilgroet engareal ved Arresø sydvest op til Lyngby Å, er der indgået græsningsaftale. Arealet er blevet ryddet og der er opsat hegn. Initiativet udmønter en del af gældende Natura 2000-handlingsplans indsatskrav og græsning vil hindre kæmpe-bjørneklo spredning og genoprette tidligere tides lysåbne eng-flora.

Hanehoved

Et kommunalt ejet og fredet kystareal ved Gl. Møllevej. Her blev en ellesump og pilekrat på ca.

Ullerup før sø-projekt

0,4 ha fældet og kørt ud. Efterfølgende blev der opsat færste og hegnet til græssende dyr. Plejen har sikret vid udsigt over Roskilde Fjord, som fredningen foreskriver.

Grævlingehøj

Godt 4000 m² tilgroet kystskrænt er blevet naturgenoprettet. Det vil sige at kommunen via omfattende rydninger og efterfølgende græsningsaftaler, har genoprettet tidligere tiders lysåbne kalkoverdrev. Denne pleje udmønter dele af kommunens forpligtelser i forhold til Natura 2000 handleplanen for Roskilde Fjord.

Hvide Klint

Hvide Klint er ikke længere hvid. Især tilgroning med slåen og havtorn har "skjult" den dramatiske klint. Området er fredet og ejet af Halsnæs Kommune og rummer store landskabelige værdier. Ydermere ligger her en feriekoloni for kommunens børn. Her er påbegyndt "udsigts-rydninger" samt rydninger til gavn for flora og fauna på i alt 2000 m² klint- og bakkeareal.

Naturgenopretning 2014-2015

Som følge af de statslige vandplaner vil Halsnæs Kommune i perioden søge at implementere vandhandleplanen. Der forventes indsatskrav om ændret vandløbsvedligeholdelse til bedring af vandmiljøet i Ullerup Å, Sækkerenden og Havelse Å.

Endvidere vil kommunen undersøge muligheden for naturgenopretning af 1-2 vandløb.

Herudover tilsigter Natura 2000-handleplanen for Roskilde Fjord, at der genskabes flere kystoverdrevsarealer.

Vandhuller

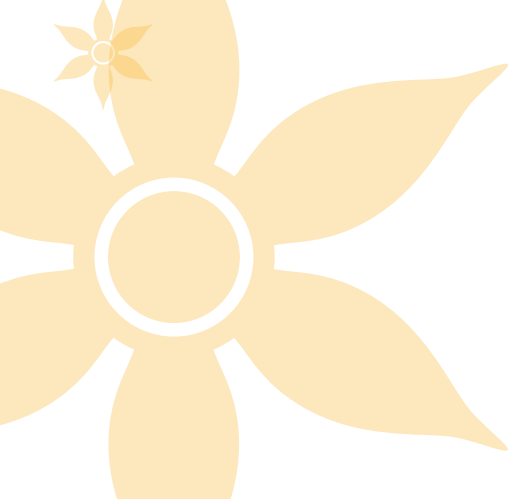
Kommunen vil fortsætte med at etablere nye vandhuller på Arrenæs samt evt. yderligere vandhuller ved Spodsbjerg.

Kommunen vil arbejde på at reintrodere grønbroget tudse ved Nordkysten hhv. ved Spodsbjerg og engarealerne ved Gråstenvej, da arten givetvis førhen har haft bestande her. Denne europæisk sjældne og smukke padde er i dag uddød fra Nordsjælland og kendes kun fra en lille bestand på Hesselø. Arten er desuden omfattet af Habitatdirektivets Bilag IV.

Herudover vil vandhulspleje indenfor kommunens Natura 2000-områder blive opprioriteret.

Ullerup efter sø-projekt

Pleje af fortidsminder

En "verdensberømt" køkkenmødding ved Store Karlsminde, Maglehøjene i Frederiksværk, Lynæs Fort ved Hundested eller Dronningholm Slotsruin ved Arresø er måske blevet "almindeligheder" for den gængse Halsnæs borger.

Ikke desto mindre vidner de i kraft af deres tilstedeværelse og direkte synlighed i landskabet om fortidens kultur i Halsnæs Kommune. Ved at sikre denne synlighed mod tilgroning, forfald eller byggeri mv. styrkes deres formidlingsværdi og fortællingen om fortidens kultur bliver konkretiseret.

Halsnæs Kommune har siden 2007 haft ansvaret og pligten til at sikre samt arbejde for at pleje og synliggøre såvel kommunalt ejede som privatejede fortidsminder i landskabet. Fortidsminder, der er ejet af kommunen, skal plejes af kommunen. Halsnæs Kommune ejer 5 fortidsmindearealer, heraf 4 gravhøje fra bronzealderen. Der er i alt registreret 82 officielle fortidsminder i kommunen. Udover de ovennævnte typer af fortidsminder er bl.a. dysser, voldsteder, helligkilder, mv. beskyttet i medfør af museumsloven.

Samtlige af de kommunalt ejede gravhøje plejes regelmæssigt. Derudover prioriteres pleje af privatejede fortidsminder med botanisk og landskabelig værdi og som kan opleves fra offentlig vej. Her udarbejder kommunen i fællesskab med ejeren en plan for plejen. 1. gangs-pleje omfatter rydning af træer og krat. Enkelte træer kan evt. efterlades, såfremt de ikke er i fare for at vælte og dermed beskadige højens kerne og kulturlag. Vedvarende pleje består i at holde højen græs-dækket ved regelmæssige høslæt, dvs. slåning og bortskaffelse af græs og urter for derved at undgå ophobning af næringsstoffer.

Pleje af fortidsminder 2012-2013

Halsnæs Kommune har i perioden udført vedligeholdende pleje af i alt 14 gravhøje hhv. Maglehøj (2 stk), Dragebjerg (4 stk), 7-høje (4 stk), Rundebakke (1), Grævlingehøj (1) Rakenhøj (1) og Præstehøj (1). Derudover er Europas mest berømte østersbunke fra stenalderen, den såkaldte Lynæs Skaldyng, blevet synliggjort ved rydning af træer og buske.

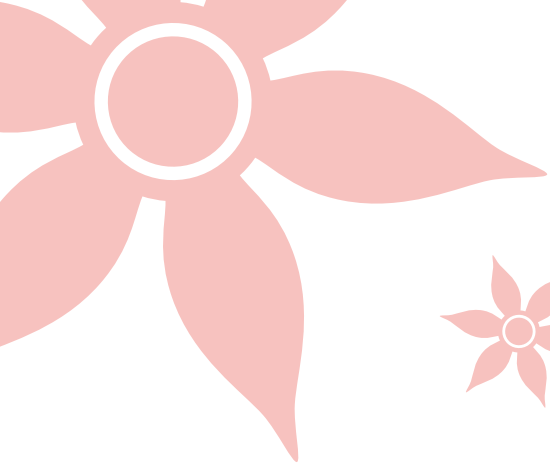
Pleje af fortidsminder 2014-2015

Udover fortsat vedligeholdende pleje af de ovennævnte gravhøje, vil Halsnæs Kommune i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen renovere særligt slidte/ødelagte gravhøje.

Desuden bliver der udarbejdet og offentliggjort en plejeplan for kommunens fortidsminder. Her beskrives de enkelte lokaliteter nøjere og plejebehov og formidlingsværdi angives.

Et udvalg af private lodsejere vil blive kontaktet med henblik på pleje af hidtil uplejede fortidsminder.

Registrering af beskyttet natur og fredede arter

En del naturområder er forsvundet fra det danske landskab. Når naturområderne forsvinder, forsvinder også levestederne for mange vilde dyr og planter. For at bremse denne udvikling bestemte Folketinget tilbage i 1992 at beskytte bestemte naturtyper gennem Naturbeskyttelseslovens §3. Naturtyperne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3, er søer, heder, moser, strandenge, ferske enge og overdrev. Desuden er en række udpegede vandløb også omfattet af beskyttelsen.

Det er som udgangspunkt Halsnæs Kommunes pligt løbende at føre tilsyn med og kortlægge de beskyttede naturtyper i kommunen.

Registrering og kortlægning af natur er således en vigtig forudsætning for en saglig velbegrunnet administration af såvel naturbeskyttelsesloven, planloven og landbrugslovgivningen. Et opdateret kendskab til tilstanden af et givent areal og forekomst af særlig beskyttede arter er især vigtigt, når ansøgninger eller anmeldelser af et projekt skal behandles i vinterhalvåret. Om vinteren er det meget vanskeligt at vurdere et areals naturindhold præcist. Det kan fordyre og evt. ændre et allerede godkendt og påbegyndt bygge- eller anlægsprojekt væsentligt, hvis man midt i anlægsfasen bliver opmærksom på en beskyttet dyreart eller naturtype.

Viden om og kortlægning af beskyttet natur vil løbende anvendes i forbindelse med prioritering af kommunens ressourcer til naturforvaltning.

Registrering af beskyttet natur og fredede arter 2012-2013

Miljøministeriet og landets kommuner har ekstraordinært aftalt, at man i samarbejde opdaterer den landsdækkende registrering af beskyttet natur i Danmark. Basisregistreringen skal udføres af Naturstyrelsen og blev udført af Naturstyrelsen i Halsnæs Kommune i 2012. Data er dog endnu ikke viderebragt til Halsnæs Kommune. Det er Halsnæs Kommune, der efterfølgende skal "kvalitetssikre" opdateringen og offentliggøre registreringen i en landsdækkende database.

Kommunen er indgået i et samarbejde med Det Nationale Center for Miljø og Energi under Århus Universitet. Kommunen hjælper til med at udarbejde en metode til såkaldt "evidensbaseret

naturforvaltning". I den forbindelse blev et nyligt naturplejet kystoverdrevs-område ved Grævlingevej i Kregme minutiøst artsregistreret. Registreringen medførte et overraskende fund af en hidtil ukendt græs-art for Danmark. Navngivningen er endnu ikke på plads, men fundet vil blive publiceret i botaniske tidsskrifter i 2014.

Fredede arter

Halsnæs Kommune er bemærkelsesværdig rig på forekomster af især 2 europæisk sjældne dyrearter. Det drejer sig om stor vandsalamander og markfirben. Arterne er opført på EU-Habitatdirektivets Bilag IV. Dette medfører at medlemslandene er forpligtet til at tage særlige hensyn til arterne såvel i Natura 2000-planlægningen som i den daglige sagsbehandling.

Kommunen har derfor i 2013 undersøgt og registreret forekomsten af markfirben på i alt 21 udvalgte lokaliteter ved Nordkysten og Roskilde Fjord. På 14 ud af disse 21 lokaliteter blev der fundet markfirben.

Herudover blev i alt 69 vandhuller undersøgt for forekomst af stor vandsalamander. Arten blev fundet i 17 ud af disse 69.

Også samtlige arter af flagermus er opført på Habitatdirektivets Bilag IV. I den forbindelse har kommunen i forbindelse med fældning af en række større gamle træer ved hhv. Krudtværks Alléen og ved Skjoldborg Parken undersøgt for arter af flagermus forud for indgrebene. Ingen steder blev der fundet rastende eller overvintrende flagermus.

Registrering af beskyttet natur mv. 2014-2015

Naturtyper

Arbejdet med at kvalitetssikre Naturstyrelsens basisregistrering påbegyndes og afsluttes. Herudover vil der løbende registreres ny natur i forbindelse med konkrete sager.

Fredede arter

Det påtænkes at fortsætte registrering af arter opført på habitatdirektivets Bilag IV. Her tænkes især på arter af flagermus, men også udvalgte padder og insekter. Artsregistreringen skal danne baggrund for en mere målrettet naturpleje på særligt værdifulde lokaliteter. Eksempelvis kan viden om særlige sommerfugle-forekomster resultere i at høslæt ud sættes eller "springes over".

Overvågning af særlige arter

Overvågning eller systematisk, årlig optælling og bestandsvurdering af natur (her særlig udvalgte arter) er en vigtig baggrundsviden til brug for prioritering af naturplejeindsatsen og sikring af Natura 2000-forpligtelserne. Det blev ved strukturreformen fastlagt, at Staten (Naturstyrelsen) foretager den generelle overvågning af Danmarks natur, udmøntet i det såkaldte Novana og Devano-program. I Halsnæs Kommune findes der dog en række særlige arter, som enten er sjældne og fredede på europæisk eller nationalt plan eller er særligt karakteristiske for Halsnæs Kommune.

Desværre inkluderer den statslige overvågning ikke Halsnæs Kommunes forekomster af disse sjældne særligt karakteristiske arter. Et udvalg af disse overvåges derfor årligt af Halsnæs Kommune.

Overvågning af særlige arter 2012-2013

Grenet edderkopurt

I kommunen findes den internationalt sjældne grenet edderkopurt. Arten blev oprindeligt placeret i familie med liljerne og er fredet, dvs. den ikke må plukkes, opgraves mv. Arten kendes kun fra 3 kommuner i Danmark, alle ved Roskilde Fjord. Som bekendt indgår arten i Halsnæs Kommunes byvåben, idet dens levested (tørre, solrige kystskrænter) udmærket beskriver Halsnæs Kommune, som en kystnær kommune med et varieret og usædvanligt naturindhold. Arten var før 2007 kendt fra 2-3 steder i Halsnæs Kommune, men er efterfølgende blevet eftersøgt og er nu konstateret på i alt 7 separate forekomster.

Samtlige lokaliteter er årligt overvåget og optalt af Halsnæs Kommune og alle forekomster bliver plejet. Bestandene trives alle sammen og den samlede bestand kan tælles i mere end 5.000 individer. Den største "trussel" er p.t. rådyr (!), der især æder de blomstrende skud.

Røllike-gyvelkvæler

Arten er ligesom grenet edderkopurt sjælden og fredet. Den kendes kun i dag fra 2 steder i Skandinavien hhv. på Øland i Sverige og ved Hald Strand i Halsnæs. Arten blev årligt overvåget af Frederiksborg Amt i starten af 1990'erne, men forsvandt tilsyneladende i slutningen af 1990'erne. I 2007 blev den genopdaget. Lokaliteten blev plejet målrettet første gang i 2009 og plejen har været meget effektiv. I 2007 blev optalt i alt 20 blomstrende individer. I 2013 blev optælling fulgt af TV2 og der blev fundet mere end 100 individer. Det har vist sig at tidligt høslæt (inden 1. juni) er optimalt for arten.

Løgfrø

På Sjælland har løgfrø primært været kendt i et område omkring Arresø og Gribskov udover mindre områder ved Sejerø og Roskilde. Arten optræder ligesom stor vandsalamander på habitatdirektivets Bilag IV. Løgfrø har været overvåget af skiftende myndigheder i Nordsjælland siden starten af 1980'erne. Hillerød-, Halsnæs, og Gribskov Kommune er nu indgået i et forvaltningssamarbejde. I fællesskab overvåges arten og der bliver koordineret plejeindsatser indenfor de områder, hvor der findes bestande tæt på kommune-grænserne indbyrdes.

Løgfrø er i perioden nu kun kendt ved Ullerup Skov; i et vandhul på kommunalt ejet jord. Arten er tidligere kendt fra Arrenæs og omegn, men arten er ikke set/observeret hér siden 2005. Arten er vanskelig at overvåge, idet den er natakktiv og kun i få uger om året i yngletiden kvækker... under vandet!

Tyndakset gøgeurt

En livskraftig og stor bestand af orkidéen tyndakset gøgeurt blev opdaget i en lille skov ved Torpmagle i 2006. Bestanden er siden blevet optalt hvert år af Halsnæs Kommune. Ejer er særdeles positiv overfor pleje på lokaliteten, som sigter på at bevare og evt. udbrede den særlige urteflora, som er tilpasset lysåben skov på våd bund; en flora som igennem de seneste 500-800 år har trivedes i skove, som jævnligt blev stævnet. Stævningsdrift er en forstlig driftsform, der udnytter, at træerne ask og el mv. kan skyde fra roden. Ved at beskære nye rodsrud hvert 5-10 år fås ranke ugrejede skud til hegn og gærder mv. og i nogle tilfælde vinterfoder. Sådanne "gærdselskove" indgik som en betydelig naturressource i gamle dages landbrugshusholdning og som biprodukt skabtes en meget lysåben skov med en nu sjældnen urteflora.

Overvågning af særlige arter 2014-2015

Halsnæs Kommune fastholder overvågningen af de nævnte arter i 2014-2015. Der vil ikke indgå yderligere arter i den systematiske overvågning.

Bekæmpelse af invasive arter

En invasiv art kendetegner et dyr eller plante, som via menneskets hjælp er blevet introduceret til Danmarks natur og som nu effektivt etablerer og spreder sig ved at udkonkurrere naturligt hjemmehørende arter. I Halsnæs Kommune er det især 3 plantearter som ganske markant har etableret sig og mange steder allerede udryddet originale "Halsnæske" naturtyper. Herudover er minken en trussel for fuglelivet særligt ved Arresø.

Bekæmpelse af invasive arter 2012-2013

Mink

Minkens føde består primært af fisk, fugle små pattedyr, krebs og lignende. Minken kommer oprindeligt fra Nordamerika, og er siden undsluppet i Europa. Den er herhjemme et effektivt rovdyr og kan have en betydelig negativ effekt på visse arter af fugle, særligt vandfugle, og små pattedyr, da minkene rydder rede for æg og afkom. Minken kan også muligvis udkonkurrere hjemmehørende rovdyr ved at reducere deres fødegrundlag.

Naturstyrelsen har som vildtforvaltningsmyndighed i gennem årene taget forskellige initiativer til især oplysning om minken og dens skadelige virkning på faunaen omkring Arresø. Halsnæs Kommune har endnu ikke aktivt bekæmpet arten.

Bekæmpelse

Fældefangst og jagt kan reducere bestandene, men ikke udrydde arten.

Kæmpe-bjørneklo

Den mest "kendte" af de invasive plantearter er kæmpe-bjørneklo. Arten er, sammenlignet med vores nabokommuner, dog ikke et massivt problem i Halsnæs Kommune. Dog forekommer kæmpe-bjørneklo lokalt i et meget stort individantal på våde kulturrenge langs Lyngby Å. År 2009 vedtog Halsnæs Kommune en indsatsplan til bekæmpelse af arten.

Bekæmpelse

Forekomst af kæmpe-bjørneklo på kommunale arealer er i 2012-2013 bekæmpet af kommunens Natur- og Vej afdeling, og det er vurderet at arten hér er mindsket i udbredelse. I 2013 påbegyndtes pesticidbekæmpelse desuden på særligt vanskeligt tilgængelige arealer ved Hald.

På private arealer er artens spredning bremsset og formodentligt stoppet, men indsatsplanen skal virke i en længere periode for at kunne erkende en klar tilbagegang.

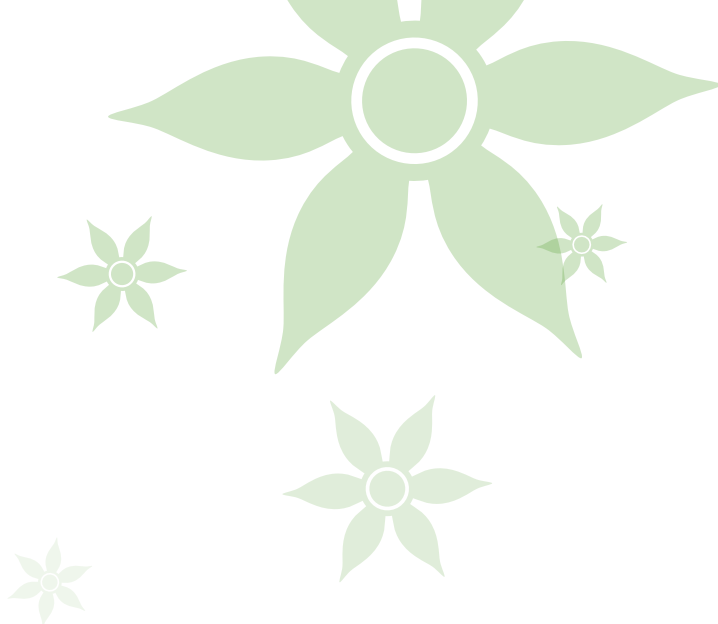
Rynket rose/Hybenrose

Rynket rose er den invasive plantearter, som mest effektivt har spredt sig i Halsnæs Kommune. Arten findes stort set i alle af kommunens kystnære naturområder og findes desuden også på indlandslokaliteter.

På Nordkysten er den dominerende i et bælte fra Kikhavn i vest til Liseleje i øst. Tidligere tiders strandoverdrevsflora med nikkende kobjælde, gul evighedsblomst og liden klokke er skygget væk.

Mange steder er områdernes rekreative værdi forringet, idét rynket rose vanskeliggør færdsel gennem klit og strandfælded. Også tidligere tiders hav-udsigter fra Strandvejen er nu blokeret af en uigennemtrængelig mur af rynket rose.

Der findes ingen lovhjemmel til at påbyde arten bekæmpet, hverken på offentlige eller private arealer.

Dog skal Halsnæs Kommune sikre, at arten bekæmpes indenfor Natura 2000-områderne i Halsnæs Kommune som følge af Natura 2000-handleplanerne.

Bekæmpelse

Forekomst af rynket rose på kommunalt ejede arealer med særlig beskyttet eller fredet natur søges bekæmpet ved slåning og/eller opgravning. Desværre vrages rynket rose af de fleste græssende husdyr. Rynket rose har derfor mulighed for at sprede sig også i områder, som ellers plejes ved afgræsning af får og kreaturer. Forekomst af rynket rose indenfor prioriterede naturområder er således søgt bekæmpet ved flere årlige slåninger og opgravninger.

I perioden 2012-2013 er arten intensivt bekæmpet ved Rundebakke, Klintholm, Lynæs Strandfælled, Lyngbakkerne, 7-høje ved Melby og ved Hald Strand.

Japansk pileurt

På skrænter og strandfællede langs Roskilde Fjord er japansk pileurt nogle steder nu enerådende. Arten spreder sig meget effektivt, og kan etablere sig blot med enkelte små stængelstykker. Den har udryddet de oprindelige kystoverdrevs plantesamfund og skadet strandenes rekreative værdi.

Der findes ingen lovhjemmel til at påbyde arten bekæmpet, hverken på offentlige eller private arealer. Dog skal Halsnæs Kommune sikre at arten bekæmpes indenfor Natura 2000-områderne i Halsnæs Kommune som følge af Natura 2000-handleplanerne.

Bekæmpelse

Japansk pileurt ædes af de fleste husdyr men helst på et tidligt vækststadium. I områder hvor græsningstrykket er lavt, breder arten sig derfor alligevel. Forekomst af japansk pileurt indenfor prioriterede naturområder er således søgt bekæmpet ved flere årlige slåninger.

I perioden 2012-2013 er arten bekæmpet ved Rundebakke, Grævlingehøj og ved Birkebakkerne.

Bekæmpelse af invasive arter 2014-2015

Indsatsplan til bekæmpelse af kæmpebjørneklo fortsætter. Det bør revurderes om hidtidige kommunale bekæmpelsesmetoder er omkostningseffektive og evt. bør suppleres med yderligere kemisk bekæmpelse på de mest værdifulde lokaliteter.

Halsnæs Kommune agter i samarbejde med kommunens Grønne Råd og Naturstyrelsen at støtte en organiseret mink-bekæmpelseskampagne i 2014.

Øvrige nævnte arters bekæmpelse vil fortsætte på samme niveau.

Der planlægges at lave en eksakt kortlægning af Rynket Rose og Pileurt og efterfølgende intensivere bekæmpelse på de mest værdifulde steder.

Publikumsfaciliteter

Naturforvaltning handler også om at "tilgængeligøre" de enkelte naturområder. Dette kan blandt andet gøres ved hjælp af diverse anlæg. Den enkelte "naturgæst" opfordres indirekte til at opleve og bruge naturen ved at kommunen etablerer nye stier eller plejer oprindelige stier, som går gennem forskellige fredede eller seværdige landskaber. Også andre typer af anlæg, som f.eks små informationssteder med bord og bænk og evt. teltpladser og lignende understøtter kvaliteten af den enkeltes naturoplevelse.

Publikumsfaciliteter 2012-2013

Rekreative veje og stier

Kommunens Natur- og Vejafdeling har ansvaret for hovedparten af vedligeholdet af kommunens rekreative veje og stier. Veje og stier vedligeholdes løbende, og som hovedregel slås alle stier minimum 2 gange årligt i vækstsæsonen. Herudover istandsættes trapper og lign. stiudstyr løbende efter behov.

Væsentlige stisystemer findes ved Strø Bjergefredningen, Arrenakke Bakker, Rundebakke, Fjordstien (herunder Bakkestien mv.), Kappelhøjkilen og Nordkyststien.

Sundhedskorridorer på Halsnæs

I samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening Friluftsrådet, Lokale- og Anlægsfonden og Halsnæs Naturklub,

blev et såkaldt Grønt Partnerskabsprojekt nordøst for Hundested indviet i juni 2012. Projektet omfatter nye sti-traceer, kondiredskaber, shelterplads ved Ullerup og diverse informationsskilte.

Andre anlæg

Kommunen har i perioden udarbejdet og opsat nye natur-informationstavler ved Hvide Klint, Lynæs, Havelse Strand, Ullerup, Lyngbakkerne i Hundested ved Spodsbjerg og ved Strø-Bjerger.

Ydermere blev kommunens eksisterende formidlingskilte oversat til engelsk. Denne oversættelse tilgås via QR-link på det enkelte skilt.

Ved Store Havelse Strand blev der opført et helt nyt shelter til gavn for friluftsfolket og ved Strø Bjerger blev kommunens P-plads gennemrenoveret.

Publikumsfaciliteter 2014-2015

Rekreative veje og stier

Det påtænkes at gennemgå Roskilde Fjord-stien og sikre forløbet og at henvisninger og skilte er retvisende. Kortlægning og "faktatjek" af kommunens eksisterende rekreative stier.

Andre anlæg

Kommunen vil genetablere Hvide Klint-badebroen ved Frederiksværk samt etablere oplevelsesbro ved den kommunalt ejede Lillesø ved Brederød. Herudover udarbejdes nye informationstavler ved Ølsted grusgrav, Lynæs overdrev, samt indenfor Kappelhøjkilens fredningen og Høje Lindebjerg ved Melby.

Klintholm ved Kregme.
Stor bestand af grenet edderkopurt

Naturformidling

Hvad er naturformidling?

I denne rapport fokuseres der på de direkte målrettede aktiviteter, Halsnæs Kommune har iværksat for at formidle specielle naturområder, særlige Halsnæske dyr/planter og naturtyper, eller den borgerinddragelse og samarbejde, der går forud for større naturforvaltningsprojekter, såsom fysiske plejeforanstaltninger eller vedtagelsen af Natura 2000-handleplaner.

Der er mange målgrupper for formidlingen, ligesom der (afhængig af målgruppe) også er mange budskaber. Skolebørn, ny-tilflyttere, ejere af områder med naturindhold, friluftsmennesker, sommerhusbeboere og beslutningstagere mv. er alle målgrupper. Hovedbudskabet er som udgangspunkt er at gøre den enkelte opmærksom på naturværdierne her i kommunen og kommunens arbejde for at forvalte denne.

Målgrupper nås ikke via et enkelt medie, men ved hjælp af flere forskellige. En effektiv formidling er desuden kendetegnet ved at sikre at det budskab man ønsker udbredt, kan "høres" eller "ses" af den målgruppe man ønsker at nå.

Premiere på koklapperforening ved Dronningholm

Naturformidling 2012-2013

Offentlige naturture

"De Vilde Blomsters Dag"

Halsnæs Kommune har i 2011 i samarbejde med Dansk Botanisk Forening afholdt en ekskursion til Arrenæs. Turen har haft fokus på at øge deltagerens kendskab til såvel særlig sjælden flora og fauna samt ikke mindst Halsnæs kommunes naturpleje for at fremme og bevare området særlige plante- og dyreliv.

"Våbenskjoldets blomst: Grenet Edderkopurt"

I 2012 blev der i juli måned gennemført en naturtur til særlige voksesteder for den sjældne Grenet Edderkopurt som bekendt indgår i kommunens våbenskjold.

Turen omfattede herudover formidling af naturindholdet og kommunens plejeindsats for de særlige halsnæske kystskrænter ved Roskilde Fjord.

"Lyt en Løgfrø"

I samarbejde med Hillerød og Gribskov Kommune afholdtes i årene 2012 og 2013 offentlige "nat"-naturture til særlige løgfrø-lokaliteter indenfor de 3 kommuner. På lokaliteterne var der blevet udført kommunal vandhulspleje til fordel for arten. Begge ture var meget velbesøgte og aften og natstemningen gav en stemningsfyldt atmosfære.

"Gyvelkvæleren – en smuk og sjælden specialist"

Den årlige optælling af den Danmarks eneste forekomst af Rølikke-Gyvelkæler blev gennemført i samarbejde med en række frivillige og sågar fulgt af TV2.

"Natura 2000-handleplaner"

For at markere vedtagelsen af de 5 kommunale Natura 2000-handleplaner i Halsnæs Kommune, blev der i juni 2012 afholdt en ekskursion til Arrenæs. Ekskursionen var en stor succes med mere end 30 deltagere. På turen blev Arrenæs mange naturtyper og arter fremvist og Natura 2000-bestemmelserne blev diskuteret ivrigt.

Borger-samarbejder

Koklapperforening ved Dronningholm

I vinter 2013 indgik Halsnæs Kommune i et samarbejde med en gruppe borgere og Naturstyrelsen Nordsjælland i et forsøg på at danne en såkaldt "koklapper forening" med udgangspunkt i de offentligt tilgængelige men efterhånden stærkt tilgroede eng- og overdrevsarealer ved Dronningholm Mose. Her ville en genoptagelse af gammeldags afgræsning begunstige naturen.

Halsnæs Kommune etablerede en fangfold og sørgede for etablering af el og vand til hegn og dyr. Naturstyrelsen udlånte arealet. Koklapperforeningen stod for indkøb og tilsyn med kreaturerne.

Foreningen blev officielt indviet i maj 2013.

Frivillighedsprojektet Store Lyngby Skov

i 2013 har Halsnæs og Hillerød Kommune i samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland og

Friluftsrådet etableret en rammeaftale. Rammeaftalen skal sikre realisering og demonstrering af et brugerstyret natur- og friluftsområde i og omkring Store Lyngby Skov.

Parterne har skrevet under på, at man vil styrke befolkningens involvering, tilknytning og ejerskab til naturen.

Høslætavl

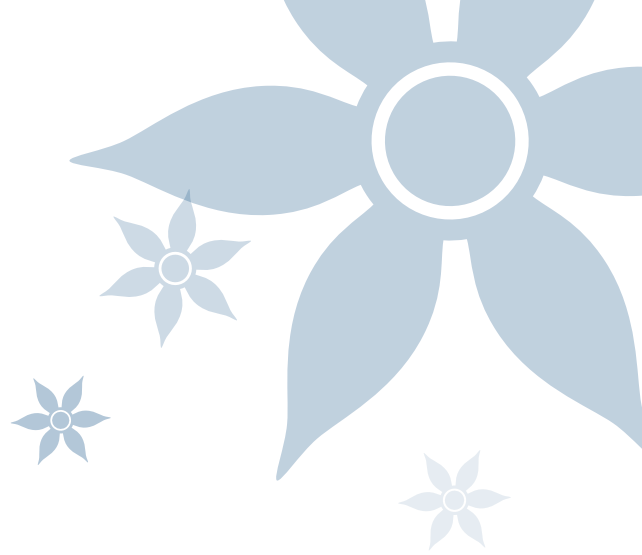
Halsnæs Kommune samarbejder med Danmarks Naturfredningsforening om formidling af årlig naturpleje ved hjælp af le på 2 kommunalt ejede arealer. Plejeformen er skånsom, meget effektiv og giver et meget konkret indblik i tidligere tiders landbrugsdriftsformer. Inden plejen påbegyndes gennemgår kommunens naturmedarbejder områdets flora og fauna og forklarer hvorfor høslæt med le er en særlig effektiv plejemetode til at fremme en varieret flora og fauna. I forbindelse med disse høslæt-arrangementer finansierer Halsnæs Kommune pølser og sodavand som "tak for hjælpen".

Oplevelser langs Bakkestien

Udgivelser mv.

Mobil-app "Naturskatten Hvide Klint"

Området omkring kommunens feriekoloni ved Hvide Klint i Frederiksværk, danner rammen for et pilot-projekt med elektronisk formidling af natur tilegnet de 7-12 årige.

Halsnæs Kommune har nyudviklet en app. til smartphone, som består af et skattekort, kompas og 7 "skatte". Børnene vælger selv hvilke "skatte" de vil finde på skattekortet og guides efterfølgende via kompas de enkelte områder. Hver "skat" er et formidlingspunkt som, når dette nås, åbenbares på telefonen via levende grafik og tale. Ved hver "skat" skal barnet svare på et spørgsmål om det enkelte formidlingspunkts natur.

"Velkommen til naturen"-folder

I 2013 har Halsnæs Kommune udarbejdet en velkomstfolder tiltænkt nye tilflyttere i kommunen. Folderen forventes brugt i forbindelse med borgmesteren traditionelt sender "velkomstbrev" til nytilflyttere. Folderen anviser og omtaler et udvalg af de mest spektakulære naturområder i kommunen og opfordrer folk til at besøge disse.

"Friluftsguiden.dk og OplevHalsnaes.dk"

To internet-portaler er blevet udarbejdet i perioden. Administrationen leverer løbende indhold til begge portaler. Friluftsguiden.dk er blevet til i et regions-samarbejde og dækker således hele landet.

Naturklummer i Halsnæs Posten

Halsnæs Kommune har løbende gennem perioden fået offentliggjort artikler om aktuelle naturoplevelser i kommunen. Eksempelvis om fugletræk ved Maglehøj, kommunens geologiske udviklingshistorie mv. Artiklerne skal øge borgernes fokus på de nære friluftsoplevelser og opfordre til rekreativ brug heraf.

Naturformidling 2014-2015

Naturformidlingen ønskes opprioriteret de næste par år. I fortsat samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland og internt på rådhuset vil der blive arbejdet på at sikre synergieffekter i forbindelse med især borgerrettede naturaktiviteter, men også i forbindelse med etablering af diverse anlæg.

Halsnæs Kommune forventer at fortsætte med formidlingsturene f.eks. særlige orkidé-ture, men også Nat-naturture til sø og mose. Sidstnævnte på ny i samarbejde med Gribskov og Hillerød Kommuner.

Høslæt-arrangementerne i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening forventes fortsat i 2014-2015.

Der vil på ny blive arrangeret "De Vilde Blomsters Dag" i samarbejde med Dansk Botanisk Forening.

Der vil blive udviklet yderligere "natur-app's" omkring Hundested.

Scan koden for at hente den gratis app, "Naturskatten Hvide Klint".

Halsnæs Kommune
Rådhuspladsen 1
3300 Frederiksværk

Telefon 4778 4000
mail@halsnaes.dk

www.halsnaes.dk